

דף קד.

עין משפט א.

ח"מ סימן שכא פעיף א

עיין לעיל דף קג: עין משפט י

עין משפט ב.

ח"מ סימן ריה פעיף יז

יז. אמר לו בית כור פלוני אני מוכר לך אפי' שאין בו אלא מחצית שהוא לתך הגיעו^א, שלא מכר לו אלא מקום הנקרא בית כור ורק שהמוכר מביא ראייה שנקרא כך.

עין משפט ג.ד.

ח"מ סימן ריה פעיף יח

יח. האומר כרם שלי במקום פלוני אני מוכר לך, אע"פ שאין שם גפנים הגיעו והוא שיהיו קוראים אותו "כרם"^ד. וכן האומר פרדס זה אני מוכר לך אפי' אין שם רימונים הגיעו והוא שיקרא "פרדס".

עין משפט ה.ו.

ח"מ סימן שכא פעיף ב

עיין לעיל דף קג: עין משפט כ

עין משפט ז.

ח"מ סימן שכא פעיף ב

ב. לא עבד המקבל בקרקע ככולה או במקצתה^ה שמיין אותה כמה ראויה לעשות ונותן המקבל חלקו לבעל השדה שהיה מגיע לו, ואם התנה עמו שאם אוביר השדה ולא אעבוד אשלם לך אלף זוז הרי זו אסמכתא^ו ואינו חייב לשלם אלא נותן לו כפי מה שראויה לעשות בלבד.

ג. בב"מ ק"ד ע"א.

ד. שם בבב"מ. וגם באלו צריך המוכר להביא ראייה שנקראים כך. באר הגולה.

ה. בבאר הגולה כתב דצ"ע שכל המפרשים לא כתבו דין זה אלא בהובירה כולה ולא בהוביר מקצתה.

ו. כדאמר רבא גמ' שם.

עין משפט זז.

ח"מ סימן מב פעיף טו

טו. אם בשטר לא כתוב שם מקום שנעשה בו, גובה בו ^ז לפי המקום שהוציאו עליו. ואם בא לגבות ממועות המקום שיצא בו השטר, וטען הלוח שהמועות שאני חייב לך מכסף מקום אחר, שהוא פחות מזה המטבע, ^ח ישבע המלוה ויטול. ואם ^ט הביא ראיה הלוח שהיו מקודם גרים במקום שהמטבע פחות מזו, נותן לו הפחות.

הגה: טז. מי שמגדל יתום בתוך ביתו, וכתב עליו בשטר "בני", או היתום כתב בשטר על המגדלו "אבי", או "אמי", לא נקרא השטר מזוייף, וכשר, הואיל וגדלוהו ראוי לכתוב כך.

עין משפט י.

ח"מ סימן צז פעיף יט

יט. כה. אם מת הלוח אחר שהשיב לו המשכון, שומטו מעל בניו ^כ ואינו מחזיר להם.

ז. כתב בעה"ת בשער נ"ד משום דתולין אנו שבמקום הגביה היה דר מהתחלה, וכן כתב הר"ן שם בכתובות לדעת הרמב"ם.

ח. דהוה כטוען פרעתי דנשבע ונוטל, ב"י. הביאו ש"ך ס"ק ל"ג. והמדובר שטענו הלוח השבע לי.

ט. והר"ן חולק על זה, עיין בש"ך ס"ק ל"ד, ואם הביא עד אחד, הדין כעד אחד שטוען פרוע, ונשבע. ואם כתב הזמן בשטר בניסן, וכתב בשטר שם המטבע שהלוח וניכר בשטר שהקפיד לכתוב שם המטבע לשלם לו ממנו דוקא. וקודם זמן הפרעון נשתנה המטבע הולכין אחר זמן ההלואה בין הוקרו בין הוזלו, ולא שייך ריבית במטבע דהוי כיצא השער בשעת ההלואה, שהמטבע יש לו שער ידוע. אבל אם לא נזכר בשטר רק שהלוח לו מאה זהובים שבדרך העולם. כיון שלא הקפיד הוי כקצץ המבואר במציעא ע"ה ברש"י, וקוצץ לו ופורע לו במטבע גרוע הנקרא זהובים. ועיין נתיבות ס"ק ל"א.

י. תשובת מימוני ס' משפטים סי' מ"ח. והוא מסנהדרין י"ט ע"ב כך ציין הגאון. וכתב הסמ"ע שמתעם זה יש גם להכשיר בשטר שכתב על חמותו, אמו.

ואם כתב על היתום שגידלו בני, וגם יש למגדל עוד בנים, ושם היתום כשם בנו האמיתי השטר בכה"ג פסול, דהוי שטר שיכול להזדייף. כ"כ בנתיבות בס"ק ל"ה מהתומים.

כ. רמב"ם פ"ג ממלוה הלכה ו', וכתב ה"ה מימרא בגמ' מציעא קי"ד.

דף קד:

עין משפט א.

אה"ע סימן פו פעיף יא

י.א. כב. המנהג שמוסיף לה שליש ממה שהכניסה לו ^ל בנדוניא, ודינם כנכסי צאן ברזל שמקבל עליו אחריות, אך אם לא רצה לקבל עליו אחריות, הרשות בידו. ואינה נגבית תוספת זו אלא עם הכתובה.

הגה: כג. כשאביה קיים נוהגים לכתוב בכתובה דהנעלת ליה מבית אביה, וכשאינו קיים כותבים ^מ דהנעלת ליה מבי נשא.

הגה: כד. בגרושה כותבים מתרכתא כדי שידעו שהיא גרושה, ואסורה לכהן גם אם תתאלמן, ואם היא אלמנה כותבים ארמלתא, ואם היא גם אלמנה וגם גרושה כותבים ^ב מתרכתא.

הגה: כה. גרושה שהיא גם גיורת ששתיהן אסורות לכהן, צריך לכתוב ^ב הגיורת.

עין משפט ב.

ח"מ סימן רנג פעיף טו

טו יז. אמר השכיב מרע תנו ת' וזו לבתי בכתובתה, או לכתובתה, אם דרך אנשי העיר שהחתן מוסיף בשומת הנדוניא שהביאה שעל כל מאה

^ל. אבל בגדי כלה אין שמין שהם נכסי מלוג כמבואר בסי' ע"ז, כ"כ בח"מ. ודינם של מה שהוסיף כנצ"ב ממש, כ"כ בח"מ. אך אם אינו רוצה לקבל עליו אחריות הרשות בידו ודינם כנכסי מלוג ואוכל פירות. ח"מ. ואם התנה עמה בשעת השידוכין לפחות משליש זה, הרשות בידו, כ"כ הרמ"א.

^מ. ונפ"מ אם מתה תוך שנה כמבואר בסי' קי"ח עיין בב"ש.

^נ. ואם הוא מחזיר גרושתו ג"כ יכתוב כן, שלא תגבה ב' כתובות שלא יאמרו על דעת כתובה ראשונה החזירה, כ"כ בח"מ. וכותבים מתרכתא עיקר גם שהיא אלמנה, וכתב הב"ש ממהרש"ל דמוסיפין מתרכתא מקדמת דנא, ב"ש ס"ק כ"ה. ועיין בח"מ ס"ק מא' מכתבי מהרא"י.

^ס. ונפ"מ שאם תנשא לגר אח"כ אז בתה פסולה לכהן גדול, ועוד שנדע שהיא גיורת ומותרת להנשא לקרובי אביה, דלא גזרו בגר בשאר האב וגם קרובי האם אסורים רק מדרבנן, כ"כ בפ"ת ס"ק ח' בסופו.

מאתיים, אינה נוטלת אלא מאתיים ^ע שהרי החתן יוסיף לה עוד מאתים וכתובתה א"כ ארבע מאות. אבל אם אמר תנו לה ארבע מאות זוז בסתם, נותנים לה כמו שאמר ארבע מאות זוז.

עין משפט ג.

ח"מ סימן שכח פ"ב

ע"י לעיל דף קד. עין משפט ז

עין משפט ד.ה.

ח"מ סימן שכו פ"א

א. המקבל שדה מחבירו לזרעה שומשומין וזרעה חטים ועשתה חטים ששו"יין כמו שהיתה ראויה לעשות מהשומשומין אין לו עליו אלא תרעומת ^ב. אבל עשתה פחות ממה שהיא ראויה לשומשומין משלם לו המקבל כפי מה שהיא ראויה לשומשומין ^ג. ואם עשתה חטים יותר ממה שהיא ראויה לעשות מהשומשומין חולקין לפי התנאי שבניהם ^ד אע"פ שמשתכר יותר בעל הקרקע.

^ע. ממסקנת הגמ' בב"מ ק"ד ע"ב. וכמבואר באבהע"ז סי' ס"ו. דבקצת מקומות שמין מפני כבוד הכלה כל מה שהביאה מבית אביה תכשיטין ומלבושין ביותר משוין שלישי, ולפעמים במחצה, ואף שהיו כותבין בכתובה כפי השומא, מ"מ בשעת גביית הכתובה לא היו גובין אלא כפי שיווי הנדוניא והיו פוחתין שלישי או מחצית ממה שכתוב כל מקום ומנהגו. סמ"ע ס"ק ל"ד.

^פ. מב"מ ק"ד ע"ב, ואינו יכול לומר לו המקבל או החוכר לבעל הקרקע לא הכחשתי שדך כמו אם הייתי זורעה שומשומין וע"כ אתן לך פחות אלא נותן לו כפי השיעור שקבעו ואין לחוכר או המקבל על בעל הקרקע אלא תרעומת.

והעלה הרשב"א דבין בחכירות בין במקבל הדין כן. ויש מפרשים לבעל הבית יש לו תרעומת על המקבל או החוכר ששינה ממה שקבע איתו לזרעה שומשומין משום שלשומשומין הוא צריך, ואף שמדמי חטים יכול לקנות שומשומין מן השוק, מ"מ ניחא לו בשלו ואין בזה אלא תרעומת ולא היזק ממון. סמ"ע ס"ק א'.

^צ. קמ"ל בזה, דאין המקבל יכול לומר לטובה כיונתי שלא להכחיש הקרקע, אלא צריך לשלם לו כפי שקבעו שאומר לו נוח לי שהקרקע תיכחש ולא בעליו. סמ"ע ס"ק ג'.

^ק. ואין המקבל יכול לומר אילו זרעתי שומשומין היה הקרקע נכחש יותר, וגם לא היתה מצליחה בזריעת חטים, כ"כ אם לא שטרחתי בה הרבה, שיאמר לו בעל השדה, וכי טרחתך לבד גרמה גם טובת השדה גרמה משום כך חולקין בניהם. סמ"ע ס"ק ד'.

עין משפט ו.

יו"ד סימן קעז סעיף ב

ב. הנותן כסף לחבירו בתורת עיסקא, דהיינו שחצי מהם האחריות על הנותן וחצי השני על אחריות המקבל אסור^ר, שכל עיסקא חציה מלוה וחציה פקדון, ונמצא שטורח המקבל בחלק הפקדון של חבירו תמורת מחצית ההלוואה, לפיכך צריך הנותן לתת למקבל שכר טרחתו שבכל יום ויום ש מימי השותפות כפועל בטל של אותה מלאכה^ה שבטל ממנה, ואם היה לו עסק אחר^א, כל שהוא להתעסק בו עם מעותיו של זה אינו צריך להעלות לו שכר של כל יום, אלא אפי' העלה לו דינר בכל ימי השותפות די בכך.
ואם פחתו או הותירו יהיה לאמצע בשווה.

ג. ה"ה אם אמר לו כל הרווח נחלק בשוה^ב אלא שבשכר טרחך אני נותן מקודם שלישי מכל הרווח או עשירית הרווח הואיל ויש לו עסק אחר הרי זה מותר^ג, ואם הפסידו יפסיד מחצית.

ד. אם היה המתעסק אריסו והיה לו עסק אחר אינו צריך להעלות לו שכר טרחתו כלל^ד, כיון שהאריס משועבד לבעל השדה.

- ר. ממשנה דף ס"ח ע"א, ועיין בדברי הגאון אות ו' מה שהאריך מאד בסעיף זה.
ש. דפועל הוא כמו שכירות וכל יום ויום לבדו נחשב בפני עצמו. כ"כ הרי"ף.
ת. לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות שלוחין ושותפין הלכה ב', והוא מבריייתא שם וכדמפרש אביי. ופי' רש"י שאם היה נפח או נגר, שמים כמה אדם היה רוצה ליטול ולהתבטל ממלאכה כזו ולעשות מלאכה קלה, וכך משמע מדברי הרי"ף, אבל התוס' פירשו כפועל בטל היינו כיושב ובטל לגמרי שאין לו שום מלאכה ואותו שואלים כמה היה רוצה לקחת להתעסק בזה העסק וזה נותן לו. כ"כ הרא"ש. ויש מפרשים כגון שהיה חייט ודרכו לתפור בגד בסלע כשהמלאכה מרובה, וכשאיין לו מלאכה מרובה תופרו בחצי סלע וזה נוטל בשכרו.
ועוד כתב הרא"ש דהכא באבק רבית הקילו חכמים, שבדבר מועט שנותן לו לא מחזי כבר כרבית, וכ"כ הטור. באר הגולה אות ד'. ועיין בש"ך בס"ק ה'.
א. אפי' אינו ממין זה העסק מותר, כל שאינו מבטל בעסקיו משום מעותיו של זה. ש"ך ס"ק ו'. ואפי' דינר לאלף.
ב. מימרא דרב שם, וכך פי' הט"ז בס"ק ד' דברי השו"ע.
ג. אבל אם אין לו עסק אחר אסור, אלא צריך ליתן למקבל שני שלישי הרווח, ובהפסד לא משלם רק שלישי כיון שלא פסק עמו תחילה. ש"ך ס"ק ט'.
ד. מעובדא דר"א מהגרוניא שם. ועיין בגאון אות י"ג, ובפי' רש"י שם.

הגה: וצריך להיות כל האחריות של חצי הפקדון על הנותן ^ה אפי' אחריות דאונסין ^ו ולא כיש מקילין במקצת אחריות.

עין משפט ז. יו"ד סימן קעז סעיף ל

ל. לא. הנותן מעות לחבירו להתעסק אע"פ שהחצי יש לו דין מלוה אינו יכול להוציא החצי הזה לצרכו ^ז ולהתעסק בחציו לבד לצורך חבירו. וכן אינו יכול לומר אתעסק בחצי שלי ואניח החצי של הפקדון בבית דין ^ח.

עין משפט ז. יו"ד סימן קעז סעיף לא

לא. לו. מתעסק שמת, ויש עדים שכסף זה או מטלטלין אלו הם מזה העסק, נוטלן בעל הממון בלא שבועה ^ט ואין הבעל חוב או האשה נוטלים כלום מהקרן ולא מחלק רווח הנותן.

הגה: ויכול הנותן ליקח כל העיסקא מידם אע"פ שלא נגמר זמן ^י העיסקא

ה. פירושו היינו מה שאמרנו דפלאגא הוי פקדון היינו כשאין המתעסק עליו אלא כשומר חנם, ואין לו עליו שום אחריות על מחצית הפקדון רק כשומר חנם דהיינו על פשיעה, אבל שאר אחריות על חלק הפקדון בין דאונסין בין דגנבה ואבדה יהיה הכל על הנותן. כ"כ בלבוש.

ו. וכן אחריות אם יזול, אבל אחריות דגניבה ואבידה אם יהיה הכל על המקבל מותר משום שהוא כשומר שכר, ולא דמי לסי' קע"ג סעיף י"ג ששם מותר לקבל עליו אחריות החומץ ששם במכר איירי. כ"כ הב"ח.

וכתב הש"ך ס"ק י' דמשמע דגם בעסקא צריך לקבל כל האחריות דשייך ביה יוקרא וזולא וכ"ש בנותן לו מעות למחצית שכר.

ואע"פ שנותן עסקא לחברו על תנאי שיטול המתעסק ג' חלקים מהרווח ובעל המעות רביעית, מ"מ הוה חצי מלוה וחצי פקדון דמה שהמתעסק נוטל יותר ברווח הוי שכר טרחתו. ט"ז ס"ק ו'.

ז. מימרא דרבא בב"מ דף ק"ד, דלכך קוראים אותו עיסקא שנתן לו כדי שיתעסק בזה. ובב"י כתב דוקא שלא שינה מהעסק שסיכמו עליו, אבל אם שינה כגון שאמר לו להתעסק בדבר פלוני ונתעסק בדבר אחר ואמר בפירושו לעצמי אני קונה ממחצה של המלוה שלי הכל לעצמו, והוא שיאמר כן בפני עדים. ש"ך ס"ק נ"ו. וכ"כ הרמ"א בסעיף ה'. ועיין בחו"מ סי' קע"ו ובסי' קפ"ג. ובסי' רצ"ב.

ח. טור בשם הרמב"ם בפ"ז משלוחין מהא דרבא שם, דשותפין הם.

ט. מימרא דרבא שם בב"מ ק"ד, וכ"כ הרי"ף והרא"ש. וכתב המרדכי אפי' מיתומים קטנים נוטלים, ומיירי שנתקבל העדות בחיי אביהם שבכה"ג נפרעין מהן כמ"ש בחו"מ סי' ק"ח.

י. מתוספתא והביאה הרא"ש בפ"ט סי' ל"ז, וכמ"ש בחו"מ סי' קע"ו סעיף י"ט.

שסיכמו בניהם.

עין משפט ט. יו"ד סימן קעז סעיף לג.

לג. לח. מי שנתן לחבירו עיסקא אחת וכתב עליה שני שטרות^כ, אין שטר אחד משועבד לחבירו שאם היה באחד רווח ובשני הפסד אין אומרים שמחזירים הקרן למקומו ואח"כ יחלוקו ברווחים, אלא יחלקו כל שטר לפי תנאם.

לג. לט. נתן לו שתי עיסקאות בשתי פעמים וכתבם בשטר אחד^ל והרויח בעסק אחד והפסיד באחרת, יחזירו הכסף הקרן למקומו ואח"כ יחלוקו ברווחים הנותרים.

כ. מדברי רבא בב"מ ק"ד ע"ב, ושם פי' רש"י על דרך משל נתן לו ב' חבילות בגדים להתעסק בהם וכל אחת שוה חמשים וכתב על כל חבילה שטר בפני עצמו ובתנאים שונים. וכיון שיש ב' שטרות חלוקים נמצא המקבל מרויח, שהרי בהפסד בא עליו פחות ממה שמגיע לו ברווח, דהפסיד מחצית ואילו ברווח מקבל שני שלישים. ועיין בט"ז ס"ק ל"ט.

ל. כגון קיבל ממנו היום עסק במנה ולמחר קיבל ממנו עוד עסק במנה וכתב לו שטר אחד על שתי העיסקאות, והרויח באחד והפסיד באחרת כאן מחזירין הקרן למקומו ואח"כ מחלקים ברווח ובוזו המקבל מפסיד לפי החשבון וכנ"ל.